

157
PAULUS IOVIUS NOVO-
comensis Ioanni Rufe archiepiscopo
Consentino S.

A Flagitasti amplissime antistes Rufe, ut ea quæ de Moscouitarum moribus à Demetrio eius gentis legato, qui ad CLEMENTEM VII. Pontificem nuper uenit, quotidianis propè sermonibus didicissem, Latinarum literarum memoriæ commendarem: quum pro uetere tua pietate atq; uirtute, ad amplificandam Romani Pontificis dignitatem, pertinere arbitrareris, si homines intelligerēt, non fabulosi, aut omnino obscuro nominis regem, sed qui numerosissimis extremi aquilonis populis imperet, in causa religionis, omnibus nobiscum sensibus coniungi, foedereq; perpetuo colligari, opportunissimo tempore cupiuisse: quando nuper aliqua Germaniæ gentes, quæ pietate cæteris omnibus præstare uideri uolebant, insana atq; scelerata defectione non modò à nobis, sed ab ipsis etiã superis exitiali errore descuerint. Cæterum id munus impositum, quod certè grauioribus studijs occupatus iure optimo poteram recusare, egregia uoluntate, celeritateq; perfecti, ne nimia mora uel accuratiõri castigatione gratiam nouitatis exueret: qua uel una re, meæ erga te ueteris obseruantia studio, præstandiq; officij uoluntas manifestè declaratur: quum honoris tacturam facere, si quis ex hac ingenij tenuitate sperandus est, quàm desiderium tuum longè honestissimum diutius frustrari maluerim. Vale.

B

HIERONYMI DELII ALEX.

*Moschouijs quando lucem das gentibus, omnes
Paule tibi debent lumina Moschouij.
Sed cum Moschowiam per te quoq; noscitet orbis,
Quid tibi quod, ni orbem debeat, orbis habet?*

IANI VITALIS.

C *Vix olim ulla fides referentibus horrida regna
Moschorum, & Pontires glacialis, erat.
Nunc Iouio autore, illa oculis lustramus, & orbes,
Et nemora, & montes cernimus, & fluuios.
Hæc tibi Rufe dicat Iouius, quo nomine maior
Fama sit & Moschi, fama sit & Iouij.
Felicem ô gentem, auspicijs quæ talibus exis
In lucem, ô geminis inclyt a numinibus.
Non poteras alio melius sub sidere nasci,
Quàm sub sceptriferæ Palladis, atq; Iouis.*

P. CVRSII.

*Moschowiam, monumenta Ioui tua culta reuoluens,
Cæpi alios mundos credere Democriti.*

p Pauli

PAULI IOVII NOVOCOMENSIS,
DE LEGATIONE BASILII MAGNI PRIN-
cipis Moscouie ad Clementem VII. Pontificem Max. Liber: in quo situs regionis anti-
quis incognitus, religio gentis, mores, & cause legationis fidelissimè referuntur. Cate-
rùm ostenditur error Strabonis, Ptolemæi, aliorumq; Geographiæ scriptorum,
ubi de Rypheis montibus meminere: quos hac atate nusquam
esse, planè compertum est.

Regionis primo situs, quem Plinio, Straboniq; & Ptole-
mæo parum notum fuisse perspicimus, pressa breuitate
describetur; & in tabula typis excusa figurabitur: inde
gentis mores, opes, religionem, militiaeque instituta, Tacitum
imitati, qui à perpetuis historijs libellum de Germanorum
moribus seiunxit, perstrictiore stilo narrabimus, eadem ferè
sermonis simplicitate utentes, qua nobis ab ipso Demetrio,
curiosa ac leni uestigatione lacescito, per ocium exposita fuere.
Demetrius enim haud ineptè Latina utitur lingua, utpote qui in
Liuonia à teneris annis indodo prima literarum rudimenta didicerit,
& insigni uariarum legationum munere functus, plures prouincias
Christianorum adierit. Nam quum antea ob spectatam fidem ac
industriam, apud Suetiæ Daciaeque reges, & magnum Prussiae
magistrum, Oratorem egisset, nouissimè apud Maximilianum
Cæsarem, dum in eius aula omnis generis hominum refertissima
uersaretur, si quid barbarum quieto docilique ingenio inerat,
elegantium morum obseruatione deterisit. Causam uerò huiusce
suscipiendæ legationis præbuit Paulus Centurio Genuensis, qui
cum acceptis à Leone X. Pontifice cõmendaticijs literis, mercaturæ
causa in Moscouiam peruenisset, cum Basilij principis familiaribus
ultrò de consociandis utriusque ecclesiæ ritibus agitauit. Quærebat
enim Paulus infans, uastoque animo, nouum & incredibile iter
petendis ab India aromatibus. Fama nanque cognouerat, cum in
Syria, Aegyptoque & Ponto negotiaretur, aromata ex ulteriore
India aduerso amne Indo subuehi posse, atque inde modico
terrestri itinere superatis Paropanisidis montium iugis, traduci
in Oxum Bactrianorum amnem: qui isdem ferè montibus, quibus
Indus, oritur, aduerso fonte in Hyrcanum mare, raptis secum
multis amnibus, ad Strauam portum effunditur. Porro ab ipsa
Straua tutam facilemque nauigationem uideri, usque ad
emporium Citrachã, ostiumque Volgæ amnis: inde uerò
aduersis semper amnibus, Volga scilicet, & Occha, & Moscho,
in urbem Moscham: ab Moscha autem, terrestri itinere Rigam,
& in ipsum mare Sarmaticum, omnesque occiduas regiones
facile perueniri posse, contendebat. Vehementer enim & supra
equum, Lusitanorum iniurijs erat accensus, qui India magna
ex parte armis domita, occupatisque omnibus emporijs,
cuncta aromata coemerent, & in Hispaniam auerterent,
atque ea grauiore quam antea precio ac impotenti quaestu
omnibus Europæ populis uenditare consueuissent: quin & diligenti
adeo cu-

A adeo cura Indici maris littora perpetuis classib. custodirent, ut ex negotiationes penitus intermissæ atque desertæ uideantur, quibus per sinum Persicum, ac aduersum Euphratē, & per Arabici maris angustias, secundoque demum Nilo per mare nostrum Asia omnis atque Europa abundè & uiliore quidem precio complebantur: deteriore etiam Lusitanorum mercimonio, quum remotissimæ nauigationis incōmodo, sentinaeque uitij aromata corrumpi, eorumque uis & sapor, odoratusque ille spiritus, multa demum mora in Olyssipponensibus conditorijs promercalibus euanescere atque exspirare uideatur, cū asseruatis semper recentioribus, uetera tantum, & multo quidem situ mucida uenundari quereretur. Cæterum Paulus quanquam de ijs rebus acerbissimè apud omnes differendo, & Lusitanis ingentem conflādo inuidiam, multo auctiora fore uectigalia regia, si id iter aperiretur, & aromata ab ipsis Moschouitis, qui tantam eorum uim omnibus ferculis absumerent, uilius emi posse perdoceat: nihil tamen quod ad eam negotiationē pertineret, impetrare potuit.

B quoniam Basilii homini externo ac ignoto, eas regiones quæ ad Caspium mare & Persarum regna aditum præberent, minimè aperiendas esse existimabat. Itaque Paulus omnibus exclusus uotis, ex mercatore legatus factus, Basilij literas, Leone iam uita functo, ad Hadrianum pontificem retulit, quibus ille cum multo uerborum honore egregiam uoluntatem erga Romanum Pontificem ostendebat. Paucis enim antè annis Basilii ardente cum Polonis bello, quum Lateranensis conuentus haberetur, per Ioannē Daciæ regē, huius Christierni, qui nuper regno expulsus est, patrem postularat, ut iter tutum legatis Moschouitis ad urbē Rōmam præberetur. Verum quum eodem forte die, & Ioānes rex & Iulius Pontifex ab humanis excessissent, sublato ad id sequestro, cōsilium mittendæ legationis omisit. Exarsit subinde bellū inter ipsum & Sigismundū Poloniæ regē: quod quū insigni ad Borysthenem parta uictoria à Polono feliciter confectum esset, Romæ supplicationes sunt decretæ, ueluti deuictis cælisque Christiani nominis hostibus: quæ res & regem ipsum Basilium,

C & uniuersam gentem ab Romano Pontifice haud mediocriter alienauit. At cum hæc Hadrianus Sextus fato extinctus, Paulū iam secundo itinere accinctum destituisset, successus ei Clemens VII, illum etiam tum Orientis iter infano animo uoluantem, cum literis in Moschouiam transmisit, quibus Basilium propensissimis adhortationibus inuitabat, ad agnosendam Romanæ ecclesiæ maiestatem, ferendumque communibus in religione sensibus perpetuum foedus, quod illi maximè salutare atque honorificum fore testabatur: ita ut Pōtifex polliceri uideretur, se ex sacrosancta autoritate Pontificia eum regem collatis regalibus ornamentis appellaturum, si reiectis Græcorum dogmatibus, ad autoritatem Romanæ Ecclesiæ se conferret. Cupiebat enim Basiliius regij nominis titulum concessione Pontificia promereri, quum id dare sacrosancti iuris esse & Pontificiæ maiestatis iudicaret: quando & ipsos quoque Cæsares à Pontificibus maximis diadema aureum & sceptrū, Romani imperij insignia, accipere inueterata consuetudine cognouisset, quanquā & id pluribus à Cæ-

fare Maximiliano legationibus postulasse ferebatur. Igitur Paulus, qui ^A felicior aliquanto cursu, quam multo cum quaestu percurrere terrarum orbem ab ineunte ætate didicerat, quanquam senex & antiqua stranguaria tētatus, prospero celeriq; itinere Moscham peruenit, ubi à Basilio humaniter est susceptus. Fuit interea in eius aula menses duos, diffususq; uiribus, & eius immensi itineris difficultate deterritus, quum Indicę negotiationis spes omnes ac inexplicabiles cogitationes penitus abieciisset, cum Demetrio legato, priusquã eum in Moschouiam peruenisse putarem, Romam redijt. At Pontifex magnificentissima Vaticanarum ædium parte, ubi laquearia aurata, lecti serici, aulae acq; eximij operis uisebantur, Demetrium suscipi, & togis sericis uestiri iussit: attribuitq; ei comitem, ac rerum diuinarum pariter & urbanarum monstratorem, Franciscum Cheregatum, episcopum Aprutinum, longinquis sæpe ac dignissimis legationibus functum, qui ipsi Demetrio uel in Moschouia, Pauli sermonibus erat notissimus. Porro Demetrius ubi aliquot dierum quiete recreatus est, deteris elotisq; sordibus, quas longo ac laborioso itinere cōtra- ^B xerat, assumptoq; insigni patrio habitu, ad Pontificem deductus, eum de more supplex adorauit, munusq; Zebellinarum pellium suo, regioq; nomine obtulit. tum uero Basiliij literæ datæ, quas ipsi antea, & demum Illyricus interpres Nicolaus Siccensis in hanc sententiam Latinis uerbis transtulerunt. Clementi Papæ, pastori ac doctore Romanæ ecclesię, Magnus dominus Basilius Dei gratia Imperator ac dominator totius Rusiæ, nec nō magnus dux Volodemariæ, Moschouia, Nouogrodia, Plefchouia, Smolenię, Ifferię, Jugorię, Peremnię, Vetchę, Bolgariæ, &c. Dominator & magnus Princeps Nouogrodia inferioris terræ, Cernigouia, Razania, Volotchia, Rezeuia, Belchia, Rostouia, Iaroslauia, Belozeria, Vdoria, Obdoria, Condiniaq; , &c. Misistis ad nos Paulum centurionem, ciuem Genuensem, cum literis, quibus nos adhortati estis, ut uobiscum, ceterisq; Christianorum principibus consilio ac uiribus coniuncti esse uellemus, aduersus Christiani nominis hostes, ac nostris uestrisq; legatis ultrò citroq; commeandi tutum ac expeditum iter patēret, ut ^C mutuo amicitia officio, de amborum salute & statu rerum cognosci possit. Nos autē, Deo bene atq; feliciter adiuuante, sicuti hæctenus, aduersus impios Christianæ religionis hostes impigre constanterq; stetimus, ita & in posterum stare decreuimus. Itemq; cum cæteris Christianis principibus consentire, & pacata itinera præstare, parati sumus. Quas ob res mittimus ad uos Demetrium Erasmiū, nostrum hominem, cum hac nostra epistola, Paulumq; centurionem remittimus. Demetrium autem celeriter remittetis, eumq; incolumem & inuiolatum usq; ad fines nostros esse iubebitis. Idem nos quoq; præstabimus, si cum Demetrio legatū uestrum mittetis, ut sermone ac literis certiores de rebus administrandis reddamur, sic ut perspectis Christianorum omnium uoluntatibus, nos etiam optima consilia capere ualeamus. Datum in Domino nostro, in ciuitate nostra Moschouia, anno ab initio mundi septimo millesimo, tricesimo, tertio Aprilis. Cæterum Demetrius, uti est humanarum rerum & sa-
crarum

A crarum præsertim literarum ualde peritus, occultiora de magnis negotijs mandata habere uidetur, quæ mox eum priuatis congressibus expositurum speramus: nam à febre, in quam ex cœli mutatione inciderat, pristinas uires & natium uultus ruborem recuperauit, ita ut pontificijs sacris, quæ in honorem diuorum Cosmæ & Damiani, solēni apparatu, musicisq; concentibus confecta sunt, sexagenarius senex, & cum uoluptate quidem astiterit, & in senatum uenerit, quū Cæpegius Cardinalis à Pannonica legatione tum primum rediens, à Pontifice omnibusq; aulæ ordinibus exciperetur, quin & sacrosancta urbis tēpla & Romanæ magnitudinis ruinas, priscorumq; operum deploranda cadauera mirabundus inuiferit, ita ut credamus eum propediem explicatis mandatis, cum legato pontificio, Episcopo Scarense, dignisq; acceptis à Ponfice muneribus, in Moschouiam esse rediturum. Moschouitarum nomen recens est: quanquam de Moschis Sarmatarum affinibus Lucanus meminerit, & Plinius Moschos ad Phasidis fontes supra Euxinum ad Oriētem constituat. Eorum regio latissimos habet fines, & ab aris Alexandri magni circa Tanais fontes ad extrema terrarum, Borealemq; Oceanum, sub ipsis ferè Septentrionibus extenditur: campestris magna ex parte, & pabuli quidem ferax, sed æstate pluribus in locis admodum palustris. nā ea omnis terra magnis frequentibusq; amib. irrigatur, qui ubi niuib. hybernis multo solis uapore colliquatis, & resoluta ubiq; glacie cōtumescunt, campi passim in paludes abeunt, cunctaq; itinera continentibus aquis & cœnosa illuue defœdantur, donec nouæ hyemis beneficio restagnantia flumina, ipsaq; paludes iterum cogantur, & uias solidissimo constratas gelu, uel transituris curribus præbeant. Hercynia sylua quotam Moschouia partem occupat, ipsaq; passim positis ubiq; ædificijs incolitur, iamq; longo labore hominum rarior facta, non eam, sicuti pleriq; existimant, horridam densissimorum nemorum impenetrabiliūq; saltuum faciem ostendit. Cæterum ea immanibus feris plenissima, per Moschouia perpetuo tractu inter ortum solis, & Boream, ad Scythicum Oceanū excurrere traditur: ita ut spes hominum eius finem curiosè scrutātium infinita magnitudine sua semper eluserit. ea in parte quæ uergit ad Prussiam, uirgines & ferocissimi taurorum specie reperiuntur, quos Bisontes uocant: itemq; Alces ceruina effigie, & cum carnea proboscide, altisq; cruribus, & nullo suffraginum flexu: Lozzi à Moschouitis, à Germanis uerò Helenes appellati, quæ animalia C. Cæsari nota fuisse uidemus. Præterea ursi inusitatae magnitudinis, & prægrandes lupi, atro colore formidabiles. Ab ortu Moschouia finitimos habet Scythas, qui Tartari hodie nuncupantur, gentem uagam, & bello omnibus seculis illustrem. Tartaris pro domibus sunt carri, centonibus corijsq; coniecti: ab quo uitæ genere Hamaxouios antiquitas eos appellauit. Pro urbibus uerò, ac oppidis immensa castra, non fossis, aut materiæ claustris, sed infinita sagittariorum equitum multitudine uallata. Diuiduntur Tartari per Hordas: ea est eorum lingua, consentientis in unum populi congregatio, ad effigiem ciuitatis. Hordis singuli præsunt Imperatores, quos genus, aut bellica

uirtus dedit. sæpe enim cū finitimis bella gerunt, ac ambitiosè admodum ^A
& atrociter de imperio decertant. Hordarum infinitum propè numerum
esse constat: quippe Tartari ad Cathayum usq; celeberrimam in extremo
ad orientem Oceano ciuitatem, latissimas solitudines tenent. Porro qui
proximi sunt Moschouitis, mercaturæ cōmercio & frequentibus eorū ir-
ruptionibus sunt noti. In Europa ad Dromon Achillis Taurica in Cher-
soneso sunt Præcopite, quorum Principis filiam Selymus Turcarum Im-
perator uxorem duxit. In Polonis maximè sunt infesti, lateq; inter Bory-
sthenem & Tanaim cuncta populatur: & cum Turcis sicuti religione, ita
& cæteris in rebus mirificè consentiunt: qui in eadem Taurica Caffam Li-
gurum coloniam obtinent, Theodosiā antiquitus appellatā. In uero Tar-
tari, qui inter Tanaim & Volgam amnē in Asia latos campos inhabitant,
Basilio Moschouitarum regi parent, & Imperatorem aliquādo eius iudi-
cio deligunt. Inter eos Cremij, intestinis seditionibus laborantes, quum
antea opibus & belli gloria maximè ualuisent, paucis antè annis uires si-
mul ac omnem dignitatem amiserunt. Trans Volgam, Casanij Moscho- ^B
uitarum amicitiam religiosè colunt, ac eorum se clientes esse profitentur.
Ultra Casanios ad Boream sunt Sciabani, multitudine armentorum ac
hominum potentes. Post eos sunt Nogai, qui summam hodie opum &
bellicæ laudis obtinent autoritatem. Eorū Horda quàm amplissima nul-
lū habet Imperatorē, sed Reipublicæ Venetę more multa seniorum pru-
dentia, strenuorumq; uirtute gubernatur. Ultra Nogaios, haud magno
ad meridiem deflexu, uersus Hyrcanum mare, Zagathai Tartarorum
nobilissimi, oppida lapide constructa incolunt, regiamq; habent Samar-
candam urbem, eximiæ magnitudinis & claritatis: quam Iaxartes, maxi-
mus Sogdianæ amnis interfuit, atq; inde ad centum miliaria in mare Ca-
spium effunditur. Cum ijs populis ætate nostra Hismael Sophus, rex
Persarum, dubio sæpe euentu bella gessit: timorēq; eorū adductus, dum
uires omnes imminentibus opponuntur, Selymo una acie uictori Arme-
niam, Taurisumq; regni caput prædæ reliquit. Samarcanda urbe or- ^C
tus est Tamburlanes, siue ut Demetrius dicendum monet, Themircuth-
lu, qui Baiazetem Ottomanum, huius Solimani tritauū, apud Ancyram
Galatiæ urbem ingenti prælio superatum cepit, & per omnem Asiam
ab se terribili maximi exercitus impetu deuictam, ferrea inclusum cauea,
in triumphī pompa circumduxit. Ab hac regione ad Moschouitas plu-
rima uestis serica adducitur. Cæterum mediterranei Tartari nihil præter
equorum perniciūm greges, & nobiles nulla filorum textura, sed coactis
ex lanis, candidos centones præbent: è quibus Feltriæ uestes penulæ, ad
perferendum omnem imbrium iniuriam idoneæ, atq; pulcherrimæ con-
ficiuntur. à Moschouitis autem laneas tunicas & argenteam monetam
petunt, quum ab ijs omnis corporis cultus, superfluæq; supellectilis ap-
paratus cōtemnatur: solo etenim centone ad irati cœli cōtumeliā fortiter
sustinendam contenti sunt, & solis confisi sagittis hostem arcent: quan-
quā dum in Europā excurrendū esse decreuissent, principes eorū ferreas
galeas & loricas, gladiosq; falcatos, à Persis nostra tēpestate coemerint.
A meri-

- A** A meridie Moschouitarum fines iisdem ab Tartaris clauduntur, qui supra Maotim paludem in Asia, & circa fluuios Borysthenem & Tanaim in parte Europæ, planiciem ad Hercyniam uergentem tenent. Roxolani, Getæ & Bastarnæ, antiquitus eam plagam incoluere, unde Russiæ nomen effluxisse crediderim. nam Lithuaniam partem, Russiam appellant inferiorem: quum ipsa Moschouia, Russia alba nuncupetur. Lithuaniam itaq; ab Oriuenti flatibus Moschouiam spectat: ab occasu uero, mediterranea Prusiæ atq; Liuoniæ ipsis Moschouia finibus inseruntur, ubi mare Sarmaticum ab Cymbrica Chersonesi angustijs irrumptens, lunato sinu ad Aquilonem inflectitur. In extremo uero eius Oceani littore, ubi Norwegia atq; Suetia, amplissima regna, Isthmo ueluti quodam cõtinenti adherent, Lapones existunt, gens supraquam credibile sit, agrestis, suspiciosa, & ad omne externi hominis uestigium, nauigijq; cõspectum, maxime fugax. Ea neq; fruges, neq; poma, neq; ullam omnino uel terræ, uel cœli benignitatem nouit: sola sagittandi peritia cibum parat, uarijsq; ferarum tergoribus uestitur. Gentis cubilia, cauernulæ siccatis repletæ folijs, cauiq; arborum stipites, quos uel intromissa flamma, uel ipsa uetustas, inducta carie fabricarit. Aliqui ad mare, ubi ingens est captura piscium, ineptis, sed felicibus artificibus piscantur, duratosq; fumo pisces tanq; suas fruges recondunt. Laponibus exigua corporum statura, luridi contusiq; uultus, pedes uero uelocissimi. Ingenia eorum ne ipsi quidem proximi Moschouitæ nouerunt, quum eos parua manu aggredi, exitialis insaniam esse dicant: magnis uero eopijs inopem rerum omnium uitam ducentes lacecessisse, neq; utile, neq; omnino gloriosum unq; existimarint. licet candidissimas pelles, quas armelinas uocamus, cum uarij generis mercimonijs permutant: sic tamen, ut omne mercatorum colloquium conspectumq; defugiant, adeo ut mutua rerum uenaliu collatione facta, & relictis medio in loco pellibus, cum absentibus & ignotis, sincerissima fide permutationes transigantur. Ultra Lapones in regione inter Corum & Aquilonem, perpetua oppressa caligine, Pygmæos reperiri, aliqui eximie fidei testes retulerunt:
- C** qui postquam ad summum adoleuerint, nostratis pueri denum annorum mensuram uix excedant: meticulosum genus hominum, & garritu sermonem exprimens, adeo ut tam simiam propinqui, quam statura ac sensibus abiustæ proceritatis homine remoti uideantur. Ab Aquilone uero innumerales populi Moschouitarum imperio parant, qui ad Oceanum Scythicum, itinere trium fere mensium extenduntur. Proxima Moschouia regio est Colmogora frugibus abundans, quam interluit Diuidna, fluuius: uero totius Septentriouis longe amplissimus, qui alteri fluuiio minori in mare Baltheum erumpenti, nomen dedit. Is statis & Niloticis similib. incrementis, nec incertis anni temporibus circuniectos inundat campos, pinguisq; alluie, argentis cœli iniurijs, lauisq; Aquilonis flatibus mirifice resistit: quum niuib. imbribusq; auctus inflatur, adeo lato alueo in Oceanum per incognitas gentes in speciem ingentis pelagi defertur, ut expedito nauigio unius diei remigatione transire nequeat. ubi uero aque mox resederunt, insulæ fertilitate nobiles relinquuntur. Frumentum namq; ter

aratri beneficio prouenit, admirabilisq; celeritate naturæ festinantis, ac no-
 uam superbi amnis iniuriã timentis, oritur simul, & adolescit, atq; in ari-
 stas educitur. In Diuidnam influit luga amnis: in ipsosq; confluentium an-
 gulo celebre est emporiũ, nomine Vitiuga, à Moscha regia urbe sexcētis
 miliaribus distans. In Vstiugam à Permijs, Pecerris, Inugris, Vgulicis,
 Pinnagisq; ulterioribus populis, preciosæ pelles martarum, zebellino-
 rumq; luporum ceruariorum, & nigrarum albarumq; uulpium cõpor-
 tantur, & ab ijs uario mercimonij genere permutantur. Zebellinos uero,
 leuium pilõrum tenui canicie probatissimos, quibus nunc principum ue-
 stis fulcitur, & delicata matronarum colla, expressa uiuæ animãtis effigie,
 conteguntur, Permiij & Pecerri præbent: sed quos ipsi ab remotioribus
 etiam gentibus, quæ ad Oceanũ pertinent, per manus traditos accipiant.
 Permiij & Pecerri paulõ ante ætatem nostram more gentilium idolis fa-
 crificabant: nunc uero Deum Christum colũt. Ad Inugros, Vgolicosq;
 per asperos montes peruenitur, qui fortasse Hyperborei antiquitus fue-
 runt. In eorum iugis nobilissimi falcones capiuntur. ex ijs genus unum
 est candidum, guttatis pennis, quod Herodium dicunt. Sunt & hierofal-
 chi, ardearum hostes, & sacri, & peregrini, quos antiquorum principum
 luxus in aucupijs non agnouit. Ultra eos, quos modo nominauimus, popu-
 los, Moschouitis regibus tributa pendentes, aliæ sunt nationes extremæ
 hominum, nulla certa Moschouitarum peregrinatione cognitæ: quan-
 do nemo ad Oceanum peruenerit: sed fama tantum, ac ipsis plerunq; fa-
 bulosis mercatorum narrationibus auditæ. Satis tamen constat, Diuid-
 nam innumerabiles trahentẽ amnes, ingenti cursu ad Aquilonem defer-
 ri, mareq; ibi esse longè uastissimum, ita ut illinc ad Cathayum legendo o-
 ram dextri litoris, nisi terra intersit, nauibus perueniri posse, certissima
 coniectura credendum sit. Pertinent enim Cathayni ad extremam Orien-
 tis plagam, ad Thraciæ fermè parallelũ, Lusitanis in India cogniti, quum
 proximè ad coemenda aromata per regionem Sinarum, Melacham usq;
 ad auream Chersonesum nauigarint, uestesq; ex zebellinis pellibus attu-
 lerint: quo uel uno argumento, non longè ab Scythicis litoribus Cathay
 um urbem abesse putamus. Cæterum cum à Demetrio quæreremus, an
 apud ipsos ulla de Gotthis populis uel fama per manus à maiorib. tradi-
 ta, uel ex ipsis literarũ monumētis memoria superesset, qui ante mille an-
 nos & Cæsarũ imperium, & urbẽ Romã omnib. iniurijs deformatã euer-
 tissent: respõdebat, & Gotthicæ gentis, & Totilæ regis nomen clarũ esse
 atq; illustre, in eãq; expeditionem coiuisse plures populos, & ante alios,
 Moschouitas: creuissẽq; eũ exercitũ ex colluue Liunioniũ & Circũuol-
 ganorum Tartarorum: sed propterea omnes Gotthos fuisse appellatos,
 quoniam Gotthi, qui insulam Islandiã siue Scandauiam incolerent, auto-
 res eius expeditionis extitissent. Iis maximè finibus Moschouitæ ex om-
 ni parte clauduntur, quos Modocas Ptolemæo fuisse credimus: hodie autẽ
 à Moscho amne haud dubiè sic dicti, qui & regiæ urbi, quam interfluit,
 nẽ indiderit. Ea est omnium Moschouitæ urbiũ lõgè clarif-
 sima, qui regionis medius esse existimatur, tũ insigni fluminũ
 opportuni

A opportunitate, domorumque frequentia, & munitissimæ arcis celebritate. Oblongo etenim ædificiorum tractu, secundum Mosci fluminis ripam ad spacium quinque miliarium extenditur. domus in uniuersum sunt lignæ, distinctæ in triclinia, coquinas, & cubilia, capacitate amplæ, nec structuris enormes, aut nimium depressæ: trabes enim ingentis magnitudinis ab Hercynia sylua supportantur, quibus ad rubricæ lineam delibratis, & contrario ordine inter se ad rectos angulos coniunctis & confibulatis, exteriora domorum septa singulari firmitate, nec multa impensa, & summa celeritate constituuntur. Domus ferme omnes, & ad usum olerum, & ad uoluptatem priuatos habent hortos, unde raræ urbis circuitus longè maximus apparet. Singulæ regiones singula habent sacella: sed cõspicuo in loco templum est deiparæ Virgini dicatum, celebri structura atque amplitudine, quod Aristoteles Bononiensis mirabilium rerum artifex, & machinator insignis, ante sexaginta annos extruxit. ad ipsum urbis caput, Neglina fluuiolus, qui frumentarias agit molas, Moschum amnem ingreditur, peninsulamque efficit: in cuius extremitate arx ipsa cum turribus ac propugnaculis, admirabili pulchritudine Italorum architectorum ingenio cõstructa est. In subiectis urbi cãpis capreolorum & leporum incredibilis multitudo reperitur: quos nemini plagis & canibus sectari licet, nisi Princeps id ad uoluptatẽ intimis familiaribus, uel peregrinis legatis indulserit. Tres ferme urbis partes duobus alluuntur fluminibus: reliqua uero, latissima fossa, atque ea multa aqua ex ipsis amnibus. corriuata præcingitur. Vrbs etiam ab aduerso latere alio flumine quod laufa dicitur, munita est: id pariter in Moschum paulo infra urbem euoluitur. Porro Moschus ad meridiem excurrens, in Ocham amnem multo maiorem apud oppidum Colunam sese effundit: nec magno inde itineris spacio Ocha ipse, & suis & alienis undis magnus & tumens, exoneratur in Volgam, ubi ad confluentes situm est oppidum Nouogrodia minor, de nomine maioris urbis, ex qua deducta est ea colonia, nuncupatum. Oritur Volga, qui antiquitus Rha fuit, è magnis uastisque paludibus, qui Candidi lacus appellantur. Sunt eæ supra Moscham inter Aquilonem & Corum, emittuntque cunctos ferme amnes, qui diuersas in regiones diffunduntur, uti de Alpiibus uidemus: è quorum iugis ac fontibus Rhenum, Padum ac Rhodanum, innumerabilesque minores fluuios manare compertum est. Siquidem eæ paludes pro montibus perenni scaturigine, humorem affatim præbent, quum nulli omnino montes in ea regione multa etiã hominum peregrinatione reperiantur: ita ut Rhyphæos montes & Hyperboreos toties ab antiquis celebratos, plerique Cosmographiæ ueteris studiosi penitus fabulosos esse arbitrentur. Ex his itaque paludibus. Diuidna, Ocha, Moschus, Volga, Tanais atque Borysthenes oriuntur. Volgam Tartari Edilum, Tanaim uero Don appellant: ipse Borysthenes Neper hodie nuncupatur. hic paulo infra Tauricam in pontum Euxinum decurrit. Tanais autem à Maxoti palude, ubi Azoum est, nobile emporium, excipitur. Volga uero ad meridiem Moscham urbem relinquens, uasto circuitu ingentibusque montibus, ad Orientem, mox in Occasum, ac demum ad Austrum maritimum

præcipitatus, in Hyrcanum mare deuoluitur. Supra eius ostium urbs est A
 Tartarorum, nomine Cytrachā, ubi à Medis, Armenijsq; & Persis mer-
 catoribus nundinæ celebrantur. In ulteriore Volgæ ripa Tartarorum
 oppidum est Casanum, à quo Casaniorum Horda nomen ducit: distat à
 Volgæ ostio, Caspioq; mari quingentis millibus passuum. Supra Casa-
 num autem centesimo & quinquagesimo miliari ad ingressum amnis Su-
 ræ, Basilii qui nunc regnat, Surcicum oppidum condidit, ut in ea solitu-
 dine mercatoribus ac uiatoribus, qui de rebus Tartaricis ac eius inque-
 tæ gentis motibus proximos finium Præfectos certiores reddunt, certa
 & tuta mansio cum tabernis hospitalibus statueretur. Moschouitarum
 Imperatores uarijs temporibus, uti ex usu præsentium rerum fuit, uel li-
 bido, noua ac obscura loca nobilitandi longius pertraxit, apud diuersas
 urbes imperij atque aulæ sedem habuere. Siquidem Nouogardia, quæ
 Caurum & solem ferè occidentem spectat, uersus Liuonium mare non
 multis antè annis totius Moschouixæ caput fuit, summamq; semper obti-
 nuit dignitatem, propter incredibilè ædificiorum numerum, latissimiq; B
 & piscosi lacus opportunitatem, & uetustissimi ac uenerabilis templi fa-
 mam: quod ante quadringentos annos Byzantiorum Cæsarum æmu-
 latione, sanctæ Sophiæ Dei filio Christo dicatum fuit. Nouogardia per-
 petua quasi hyeme & tenebris longissimarum noctium premitur. nam
 polum Arcticum ab Orizonte sexagintaquatuor gradus eleuatum ui-
 det: sex ferè gradibus ipsa Moscha ab æquatore remotior, qua cœli rati-
 one solstitij tempore propter exiguas noctes continuatis ferè solis ardo-
 ribus æstuarè perhibetur. Vrbs quoque Volodemaria regiæ nomen a-
 depta est, quæ ad ortum solis ducentis amplius miliaribus à Moscha di-
 stat: eoque sedè Imperij ab strenuis Imperatoribus necessaria ratione trans-
 latam ferunt, ut ex propinquo, quum tum bella continenter cum finiti-
 mis gererentur, paratiora præsidia aduersus Scytharum irruptiones op-
 ponerent. est enim citra Volgam in ripis Clesmæ amnis sita, qui in Vol-
 gam euoluitur. Cæterum Moscha, uel ob eas, quas diximus, dotes, Re-
 giæ nomine dignissima iudicatur: quoniã medio quodam totius frequen G
 tioris regionis ac Imperij loco sapientissimè constituta, munitaq; arce &
 fluminibus, consensu omnium, præcellentiæ meritam laudè, honoremq;
 nulla ætate defuturū sibi uendicasse cæterarum urbium collatione uide-
 atur. Distat Moscha ab urbe Nouogrodia quingentis millibus passuum,
 medioq; fermè itinere Ottoferia Volgæ amni imposita occurrit. Is am-
 nis, uti fonti proximus, nondum receptis tot annibus, exiguus lenisq;
 permeat. inde per nemora & campestres solitudines Nouogrodiam per-
 uenitur. Porro à Nouogrodia ad Rigam proximū Sarmatici littoris por-
 tum, paulominus quingentorum miliarium iter est. Isq; tractus superi-
 ore commodior putatur, quum frequentes habeat uicos, urbemq; Ple-
 schouiam uix impositam, quā duo amnes cõplectuntur. Ab Riga aut, quæ
 nostri militiæ Liuoniorum ditionis est, ad Lubecā Germaniæ
 ambriçæ Chersonesi miliaria paulo plus mille periculosa
 trātur. Ab urbe Roma uero Moschā duobus milibus
 & sex

A & sexcentis miliaribus distare compertum est, breuissimo scilicet itinere euntibus per Rhauēnam, Taruissium, Carnicas alpes, Villacumq; Noricum, & Vienna Pannonicam. atq; inde superato Danubio, per Olmutium Morauorum usq; ad Cracouiam Poloniæ regiam, mille & centum miliaria existunt. Ab ipsa uero Cracouia ad Vilnam Lithuaniæ caput, quingenta: & totidem ab ea urbe ad Smolenchum ultra Borysthenem situm, & à Smolenchu ad Moscham sexcenta computantur. uerum id iter, quod est à Vilna per Smolenchum ad Moscham, hyeme per niues longo concretas gelu, lubricamq; sed multo attritu solidatā glaciem expeditis in curribus incredibili celeritate conficitur: æstate uero nisi difficili laboriosoq; itinere campestria superari nequeunt. nam ubi niues perpetuis solibus dissolui eliquariq; cœperint, in paludes cœnosaq; uoragines abeunt, uiris pariter & equis inextricabiles, nisi ligneis pontibus infinito propè labore consternantur. Terra Moschouia in uniuersum neq; uitem, neq; oleam, neq; paulo suauioris pomi frugiferam arborem, **B** præter melopepones & cerasa, producit: quum teneriora quæq; gelidissimis Boreæ flatibus exurantur. campi tamen tritici, siliginis, milij, panicæ & omnis generis leguminum segetes ferunt. sed certissima melsis in cera & melle consistit. Regio enim tota fecundissimis apibus plena est, quæ non in manufactis agrestium aluearibus, sed in ipsis arborum cauis probatissima mella conficiunt. hinc per syluas, & opacissimos saltus, frequentia ac nobilia apum examina ramis arborum pendentia uidere est, quæ nullo æris crepitu colligere sit necesse. Reperiuntur sæpe fauorum ingentes massæ arboribus conditæ, uetera que mella deserta ab apibus, quum singulas arbores, in uastis nemoribus rari aggrestes minimè perscrutentur: ita ut in admirandæ crassitudinis arborū stipitibus permagnos mellis lacus aliquando reperiant. Retulit & cum multo omniū risu Demetrius legatus, ut est ingenio comi & faceto, proximis annis uiciniæ suæ agricolam, quærendi mellis causa in prægrandem cauam arborem supernè desilisse, eūq; profundo mellis gurgite pectore tenuis fuisse haustum, ac biduo uitam solo melle sustinuisse, quum uox opem implorantis in ea sylvarum solitudine, ad uiatorum aures penetrare nequiuisset: ad extremum uero desperata salute, mirabili casu, ingētis ursæ beneficio inde extractum euasisse, quum forte eius beluæ ad edenda mella more humano se demittentis, auersos renes manibus comprehendisset, & eam subito timore exterritam ad exiliendum tum tractatu ipso, tum multo clamore concitasset. Nobile quoq; linum, & cannabum in restes, multa q; item bouum tergora, & massas ceræ ingentes, Moschouitæ in omnem Europæ partem mittunt. Nulla auri argenti ue, uel ignobilioris metalli, ferro excepto, apud eos uena, sectura ue reperitur: nullumq; est tota regione, uel gemmarum uel preciosi lapilli uestigium. ea omnia ab externis populis petunt. naturæ tamen iniuriâ, quæ tot bona prorsus inuiderit, unopellium nobilissimarum mercimonio refarcitur, quarum prodigiosa cupiditate & luxu adeo creuit, ut in singula turæ, millenis aureis nūmis ueneant. Fuit aut tēpus, qu

bātur: quum remotissimæ Septentrionis nationes politioris cultus, no-
 stræq; adeo anhelantis luxuriæ penitus ignaræ, summa simplicitate, eas
 uilibus ac ridiculis sæpe rebus permutarent: ita ut uulgo Perrij, atq; Pe-
 ccerri, tantum pellium Zebellinarum pro ferrea securi rependerent, quan-
 tum earum simul cōnexarum ipso securis foramine, quo manubrium in-
 duitur, Moschouitæ mercatores extrahere poterant. Ante quingentos
 annos Moschouitæ gentilium deos coluere, Iouem scilicet, Martem &
 Saturnum, & plerosq; alios, quos sibi infano errore hominibus ex indu-
 strijs, aut regibus antiquitas finxit. Tunc uero primum Christianis sacris
 initiati, quum Græci antistites haud satis cōstantibus ingenijs à Latino-
 rum ecclesia dissentire cœperunt: factumq; est, ut Moscouitæ eos religi-
 onis ritus, quos à Græcis doctoribus accepissent, iisdem sensibus, & sin-
 cerissima quidem fide sequerētur. Spiritum enim sanctū, tertiam in diui-
 na Trinitate personam, à patre Deo solum produci persuasum habent:
 quū rectissima ueritate à patre simul Christoq; filio proficisci credēdum
 sit. uerū ea controuersia apud conuentum Florentinū, præsidente Eu-
 genio quarto Pōtifice, magna partiū cōtentione agitata, eū exitū habuit,
 ut pertinacia Græcorum in sermone potius quàm in sensu castiganda ui-
 deretur: quū Græci antistites euidentissimis conuicti rationib; Spiritum
 sanctum à patre per filium produci faterentur. Sacramentū quoq; nō ex
 azymo, uti iure debemus, sed ex fermentato pane conficiunt: idq; sub u-
 traq; specie, sicuti soli apud nos sacerdotes, panis scilicet, diuiniq; sangui-
 nis, ab eorū presbyteris uniuerso populo cōmunicatur: quo maximo er-
 rore imbuti Bohemī, paulo ante patrū nostrorū memoriā à Latinorum
 ecclesia desciuerunt. Cæterum quod ualde alienum à Christiana religio-
 ne esse uidemus, nullis sacerdotum suffragijs, nullaq; propinquorū, aut
 amicorum pietate iuuari mortuorum manes arbitrantur: fabulosumq;
 esse purgatorij locum putant, è quo tandem piorum animæ, cum diutur-
 na ignis pœna, tum multis parētationibus, indulgentiaq; summorū pon-
 tificum expiata, immortalium foelicitatem beata in cœli sede consequan-
 tur. Cæteris in rebus easdem ferè ceremonias tenent, quæ à Græcis usur-
 patæ sunt, Romanamq; ecclesiam cæterarum omnium principatum ob-
 tinere, superbe & peruicaciter negant. sed ante alia, Iudæorum genus, uel
 memoria quidem horrent, nec eos intra sines admittunt, ueluti pessimos
 atq; maleficos homines: qui etiam nouissimè Turcas ænea tormenta con-
 flare docuerint. Christi uitæ miraculorumq; omnium historia ab Euan-
 gelistis quatuor conscripta, itemq; Pauli epistolæ, dum sacra fiunt, è sug-
 gestu clariore uoce recitantur, probataq; uitæ sacerdotes homelias Ec-
 clesiae doctorum publice legunt, etiā ijs horis, quibus sacra minimè con-
 ficiuntur. non enim Oratores cucullatos, qui aduocato populo conciona-
 ri, & ambitiosè nimis atq; subtiliter de diuinis differere soliti sunt, admit-
 tere fas putāt: quā rudes imperitorum animos simplici potius doctrina,
 his arcanorū interpretationib; ad sanctiorē morū frugem e-
 ducere religionis arbitrātur. Hos, quos modo diximus, sacros
 ueteris instrumenti enarratores, præterea Ambro-
 sium, Au-

A sum, Augustinū, Hieronymū atq; Gregoriū, in linguā Illyricā traductos habent, religiosēq; custodiūt. Antistites, Principesq; minorum sacerdotū singulis urbibus pagisq; præfecti sacra curant, cōtrouersias dirimunt, & moribus deprauatos summa quadā uindicādi potestate persequuntur. Regem sacrorum, quem ipsi Metropolitā uocant, a Cōstantinopolitano Patriarcha petunt: Archimandritæ autem & Episcopi, cōiectis in urnam meliorū nominibus, sorte ducuntur. Eorum uero hominū qui humanis cupiditatibus ultrò renunciarunt, diuinarumq; rerū contemplationi & sacrorum ministerio sese dedicarunt, duplex est genus. utrunq; cœnobiaz incolit: sed alterū est uagū, & paulo solutioris uitæ, sicuti apud nos diuorū Francisci atq; Dominici sectā profitētes: alterū constat ex sanctioribus monachis, quorū ordinē diuus Basilius instituit. nōs ne limine quidem uel in suprema uitæ necessitate, pedē efferre fas est. Procul em̄ ab oculis profanorū singulari duritie uitā in occultioribus adytis degunt, summamq; subactę carnis & cōfirmati in religione animi opinionē præbent. Vniuersus populus quater in anno, & pluribus semper dieb. ieiunare cōsueuit, abstinetq; ab esu carniū, ouorū, & lactis. In uere primū, more Latino, post diem Cinerū: mox adulta ætate, in honorem diuorū Petri & Pauli & initio autumnī demū, cū assumptæ in cœlū Marię uirginis memoriā celebramus: postremo sub ipsam hyemē, cū aduētus Domini pronūciatur. Per hebdomadā uero, diem Mercurij sine carnibus, diem autem Veneris sine ouis lacteq; traducunt: sed Saturni dies mēsa omnib. obsonijs opiparē referta, hilariter excolitur. Cæterū secus ac nos solemus, nullas festorū dierū uigilias obseruāt. Religiosissimē tēpla uenerantur, adeo ut ea neq; uiros neq; foeminas ueneris pollutos cōplexibus intrare fas sit, nisi prius priuatis balneis abluātur. Sæpeq; accidit, ut complures utriusq; sexus sacra audientes, extra limen cōsistant, & propterea a petulcis iuuenibus recentis incontinentię notati, facietis aliquando nutibus salutentur. In ipso natali die Ioannis Baptistę, & in Paschate, trium Magorum, presbyteri sacros panes paruos toti populo largiuntur, quorum esu febribus conflictatos alleuari existimant. Alia quoque sacra, certo anni tempore apud flumina gelu concreta celebrantur. In ripa tabernaculum constituunt, & aduocata nobilitate hymnos numerofo cōcentu pronūciant, sacreq; lymphæ multa aspergine profluentē purificant, & solenni ceremoniā stratū & consecratum circūcisa & reuulsa glacie protinus aperiūt. his rebus ritē confectis, si qui adsunt languentes uel morboſi, in flumē defiliunt, & sacris aquis abluuntur, quum ob id elui morborum sordes persuasum habeant. Defuncti, uti apud nos, mediocri funeris pompa comitantib. presbyteris efferuntur, capite mappa uelato: cæterū non in templis, uti apud nos impia propē, uel abominabili certē corruptela usurpatum est. In septis ac exterioribus templorū uestibulis sepulture traduntur, in nostro quadragenis diebus parentant: quod certē mirū uideatur in purgatorio loco expiari animas, & criminū pœnam ullis supplicijs, ulloq; pietatis officio mitigari penitus negent. In his rebus quæ a nobis de religione sentiuntur, cōstantissimē

Religiosorum
dyuorū.

Nota pietatis

Illyrica lingua, Illyricisq; literis utuntur, sicuti & Sclavi, Dalmatę, Bohe- **A**
 mi, Poloni, et Lituani. Ea lingua omniũ lōgē latissima esse perhibetur. nā
 Constantinopoli Ottomanorũ in aula familiaris est, & nuper in Aegy-
 pto apud Memphiticum Sultanũ & equites Mamaluchos haud ingra-
 tis auribus audiebatur. In hanc linguam ingens multitudo sacrorũ libro-
 rum industria maxime diui Hieronymi & Cyrilli, translata est. Præter
 quoq; patrios annales, Alexandri etiam magni, Romanorũq; Cęsarum,
 itemq; M. Antonij & Cleopatrę memorię hęc literis commenda-
 tam tenent. Philosophiam uero, & sideralem scientiam, cęterasq; discipli-
 nas & rationalem medicinā nunquam attigere. ijq; pro medicis se gerũt,
 qui alicuius paulo ignotioris herbę uires, se pluries obseruasse profiten-
 tur. Anni apud eos nō a natali Christi, sed ab ipso mundi initio numeran-
 tur, qui non a mense Ianuario, sed a Septembri incipiunt. Leges toto re-
 gno habent simplices, summa principum & iustissimorũ hominum equi-
 tate conditas: & propterea populis ualde salutare, quoniā eas ullis causi-
 dicorum cauillationibus interpretari atq; peruertere non licet. De furi- **B**
 bus, sicarijs & latronibus suppliciũ sumunt. Quum de maleficijs quęstio-
 nem habent, reos multa gelida aqua supernę demissa perfundunt, quod
 intolerandũ tormenti genus esse perhibent. Nōnunquam obduratis &
 contumacibus, ut confessio criminis exprimatur, ligneis cuneolis digito-
 rum ungues cōuelluntur. Iuuentus omnis uarijs ludis, sed militię proxi-
 mis sese exercet: in stadio cursu contendit, in palestra colluctatur, pernici-
 tati equorũ studet: omnibusq; præmia, & præsertim sagittariorũ peritiss.
 proponuntur. In uniuersum Moschouitę statura sunt mediocri, sed qua-
 drata, & ualde torosa: cęsiq; omnib. oculi, prolige barbę, crura breuia, &
 uētres extēti, equitat cōtractis admodũ cruribus: et peritissimę, uel auer-
 si & fugiētes, sagittas emittūt. Domi opiparę potius quā lautę uiuunt.
 nanq; omnium ferme cibariorũ quę uel a luxuriosissimis desiderari pos-
 sunt, mensę eorum, & paruo quidem precio passim instruuntur. Gallinę
 siquidē, & anates, singulis sepe argēteolis tenuib. nummis uenūt. maio-
 ris minorisq; pecoris incredibilis est copia: & occisę media hyeme iuuen- **C**
 cę, cōcretis gelu carnibus duorũ ferę mensiũ spacio nō putrescūt. Vena-
 tione & aucupio, uti apud nos, nobiliora obsonia parantur. nam uenati-
 cis canibus, & plagis omnis generis feras capiunt: & asturibus, atq; fal-
 conibus, quos mirificos regio Pecerra præbet, non modo phasianos, &
 anates, sed cynos & grues consecantur. Astures ex genere infimo aqui-
 larum, uel miluorũ, falcones uero accipitrum nobile genus antiquis fuis-
 se putamus. Capit q; auis subnigra, puniceis supercilijs, magnitudine
 anseris, quę pulparũ sapore phasianorũ superat dignitatē: Moschouitica
 a Tether nuncupata, quę Plinio Erythratao uocatur, Alpinis po-
 gnita, & maxime Rhetis, qui saltus ad Abdurę amnis fontes inco-
 ntes etiā lapidissimosq; pisces, & ante alios Sturiones, quos Si-
 nis fuisse putamus, Volga præbet: & ij quidē hyeme multa
 rescentes pluribus diebus asseruantur. Aliorum uero pisci-
 um me incredibilē, ex candidis, quos diximus, lacub. ex
 piscantur.

A piscatur. Vino natio quū penitus careant, aduectio uti solent: sed in festis cōuiujs tantū, & sacrificijs. Ante alia Creticū subdulce maximo in honore habetur, sed in usum medicinę tantū, uel principalis luxurię ostentationem: quū miraculi loco sit eductū Creta per Gaditanas fauces, & tantis cōclusi maris Oceanicę fluctibus agitatam, incorrupta suauitatis ac odoris dignitate, inter Scythicas niues, ebibisse. Populus uero medonē bibit, ex melle lupulisq; decoctū, quod picatis in cadis ueterascit, & ex antiquitate nobilitatē adsequitur. In usu q; sunt birra atq; ceruisia, sicuti apud Germanos Polonosq; uidemus, quę ex tritico, zeaq; uel ordeo decoctis, omni cōuiuio circūferuntur. Hanc quadā cognata cū uino potestate, largius cōpotantibus ebrietatem inducere adfirmant. Medonem ac birram per æstatē in frigidare, infusa poculis glacię uoluptatis gratia solent. nam ingentia glacię frustra nobiliū in cellis subterraneis singulari studio reconduuntur. Sunt &, qui in delicijs habeant, succum ex subausteris cerasis expressum, qui perspicui & purpurisantis uini colorem & saporem iucundissimum refert. **V**xores & fœminæ, non in eo honore sunt apud eos, ut apud cæteras gentes. nam propè ancillarum loco habentur. Viri insignes earum uestigia mirum in modum obseruant, & pudicitiaę diligentissime cauent. nō enim adhibētur cōuiujs, neq; sacrorū causa remotiora templa petere, aut temerē in publicum egredi permittuntur. Ceterum uel ab externis hominibus, & exiguo quidē precio, ad Venerem omne uulgus fœminarū facillē pellicitur, adeo ut parum earum amoribus studere uiri nobiles existimētur. **B**asilius ante uiginti annos Ioānem patrem amisit. Is Sophiam, Thomæ Paleologi, qui latē in Peloponneso imperabat, Constantinopolitanicę Imperatoris erat frater, uxorē duxit. ea tū Romę erat, Thoma patre Turcarum armis Græcia pulso. ex hac quinque liberi felici fœcunditate suscepti, ipse Basilius, Georgius, Demetrius, Simeon, & Andreas. Demetrio & Simeone iam pridē morbo absumptis, Basilius Salomoniam Georgij Soborouij, eximia fidei atq; prudētię cōsiliarij, filiā, in matrimonium sibi collocauit: cuius fœminę singulares uirtutes una sterilitas obscurat. **S**olēt autē Moschouitæ, cū de uxore ducenda deliberant, omnium toto regno puellarū uirginū delectū habere, ac forma uirtutēq; animi præstantiores ad se perducere iubere: quas demū per idoneos homines, fidelesq; matronas inspicunt, ita diligenter, ut secretiora quoq; ab ijs contrectari explorariq; fas sit. Ex ijs uero magna atq; sollicita parentum expectatione, quę ad Principis animum responderit, regijs nuptijs digna pronuntiatur. cæterę uero, quæ de formę pudicitiaęq; & morū dignitate contenderāt, sæpe eadem die in gratiā Principum, proceribus atq; militibus nubunt: sicut mediocri loco natæ plerunq; dum Principes, regię stirpis clara stemmata contemnunt, ad summū regalis thori fastigium, ut Turcas Ottomanos solitos esse uidemus, pulchritudinis auspiciuntur. Basilius quadragesimū septimū ætatis annū nō attingit, spe ris eximia, animi uirtute singulari, suorūq; studio ac beneficijs, uisibus gestis, progenitoribus suis anteferendus. Nam, cū per Liouonij, qui septuaginta duas urbes fœderatas in ei

hebant, armis contendisset, paucis legibus datis potius quam acceptis, uic- **A**
 tor discessit. Polonos quoque initio statim ipsius Imperij, acie profliga-
 uit: Cōstantinumque Ruthenum copiarum ducem, captum & catenis uin-
 ctum, Moschā perduxit. Sed ipse aliquanto post ad Borysthenem, supra
 Orsam urbem, ab eodē Cōstantino, quem dimiserat, magno praelio est su-
 peratus: ita tamē, ut Smolenchū oppidum, quod antea Moschouitē occu-
 parant, post tantam etiā uictoriam a Polonis partam, in ditione Basilij re-
 linqueretur. Sed aduersus Tartaros, & maximē Europēos Precopitas, se-
 pius secundo praelio a Moschouitis est dimicatum, ulciscendis fortiter in-
 iurijs, quas illi repentinis incursionibus intulissent. Supra enim centum
 & quinquaginta milia equitū Basilius ad bellū ducere consuevit, distin-
 ctis per uexilla turmis, quæ suos duces sequuntur. Regiæ aq̄ uexillo inscri-
 pta est Iosuae Hebręi imago, illius qui, ut sacra referunt historię, a Deo ma-
 ximo longissimū diē, retardato solis cursu, p̄ijs precib. impetrauit. Pede-
 stres copię nullo propē usui sunt in illis uastis solitudinibus, tū ex ipsa ue-
 ste quæ fluxa talarisq̄ est: tū ex hostiū consuetudine, qui cursu potius & **B**
 equitandi celeritate, quam uisitariae pugnae, uel ipso congressu militiam
 exercēt. Equi eorum statura infra mediam existūt, sed robusti & uelocif-
 simi habentur. Equites præpilatis hastis, clauisq̄ ferreis & sagittis rē ge-
 runt. paucis falcati sunt gladij. Corpora uero clypeis rotundis, ut Asiatici
 Turcæ: uel inflexis & angularibus parmis, more Græcorū, itemq̄ lorica
 & galea pyramidalis proteguntur. Basilius etiā Sclopettariorum equitum
 manum instituit: multaq̄ aenea tormenta Italorum fabrorū artificio con-
 flata, suisq̄ imposita currib. in arce Moschæ uisunt. Ipse insigni apparatū
 & singulari comitate, qua tamē Regia maiestas nulla ex parte corrūpitur,
 publicē cum proceribus atq̄ legatis epulari solet, magnumq̄ inaurati ar-
 genti pondus duob. abacis expositū, eodē triclinio conspicitur. Nullam
 prætoriani militis cohortem, præter ipsam familiā, corporis custodię cau-
 sa circū se habere, uel alibi alere consuevit. Ab urbana enim fidei multi-
 tudine stationes habentur. nam unaqueq̄ urbis regio foribus, cancellisq̄
 sepitur: nec temerē per noctē, aut sine lumine, in urbe uagari licet. Aula **C**
 omnis cōstat ex regulis, & ex ipso militū delectu, qui per statos mensiū cir-
 cuitus, frequentandę, nobilitandę que regię causa per uices ad implenda
 comitatus officia e singulis regionib. accersuntur. Porro exercitus omnis
 quum bellū ingruit, uel hostibus indicitur, ex euocatis ueteranis, nouisq̄
 prouinciarū delectibus cogitur. nam cunctis in urbibus præfecti militiæ
 iuuentutem inspiciunt, idoneosq̄ in ordines militū transcribunt: quibus
 ex grario prouinciarū, certa, pacis tempore, sed ea quidē exigua, stipendia
 persoluuntur. Verū qui militant, immunitate uectigalium gaudent, &
 teris paganis præstant, regiāq̄ gratia omnibus in rebus potentes exi-
 patescit namq̄ ueræ uirtuti nobilis locus, quum bellum geritur: si-
 regio & in omni rerum administratione salutari instituto, ad
 quisq̄ spectatum facinus, uel perpetui præmij, uel
 gnominiæ sempiternæ fortunam assequitur.

F I N I S.